

United Nations
Nations Unies

International
Criminal Tribunal
for the former
Yugoslavia

Tribunal Pénal
International pour
l'ex-Yougoslavie

Međunarodni
krivični sud za
bivšu Jugoslaviju

SAŽETAK PRESUDE

(isključivo za medije. Nije službeni dokument)

PRETRESNO VIJEĆE

Haag, 8. maj 2006.

SAŽETAK PRESUDE DONESENE U PREDMETU TUŽILAC PROTIV IVICE RAJIĆA

U prilogu se nalazi sažetak presude kojeg je pročitala sudija Van Den Wyngaert:

Pretno vijeće zasjeda danas kako bi izreklo presudu Ivici Rajiću za njegovo učešće u napadima na selo Stupni Do u oktobru 1993., kojima je izazvana smrt približno 31 civila i razaranje tog sela. Ova presuda se takođe odnosi na hapšenje više od dvjesto pedeset muškaraca muslimanske nacionalnosti u Varešu i nečovječno postupanje prema njima koje je uslijedilo nakon toga.

Tekst koji slijedi je sažetak presude i nije njen sastavni dio. Jedini pravosnažni tekst nalaza Pretnog vijeća je pisana presuda koja će biti na raspolaganju stranama i javnosti danas, po završetku ove sjednice.

Pretno vijeće će ukratko navesti kontekst i činjenice u ovom predmetu, prije nego što pređe na faktore koje je uzelo u obzir prilikom odmjerenja kazne.

Kontekst i činjenice u predmetu

Ivica Rajić je rođen 5. maja 1958. u selu Jehovac u Bosni i Hercegovini. Od maja do barem novembra 1993. bio je zapovjednik Druge operativne grupe HVO-a u Operativnoj zoni Središnja Bosna, s bazom u Kiseljaku.

Dana 29. augusta 1995., sudija Sidhwa je potvrdio optužnicu podignutu protiv Ivice Rajića. Prvobitno, dvije tačke Optužnice su ga teretile za tešku povredu Ženevskih konvencija iz 1949. (hotimično lišavanje života i uništavanje imovine) a dvije za kršenje zakona i običaja ratovanja (namjerni napad na civilno stanovništvo i bezobzirno uništavanje sela).

Dana 5. aprila 2003., Ivica Rajić je uhapšen a zatim prebačen u Pritvorsku jedinicu Međunarodnog suda. Dana 27. juna 2003. pojavio se pred Međunarodnim sudom i izjasnio da nije kriv.

Dana 14. januara 2004., tužilaštvo je podnijelo Izmijenjenu optužnicu protiv Ivice Rajića kojom ga u pet tačaka tereti za teške povrede Ženevskih konvencija (hotimično lišavanje života, nečovječno postupanje, protivpravno zatočenje civila, oduzimanje imovine i uništavanje širokih razmjera koje nije opravdano vojnom nuždom a izvedeno je bezobzirno). Njome se takođe u pet tačaka tereti za kršenje zakona i običaja ratovanja, i to: ubistvo, povrede ličnog dostojanstva, okrutno postupanje, pljačkanje javne ili privatne imovine i bezobzirno razaranje grada ili pustošenje koje nije opravdano vojnom nuždom.

Dana 29. januara 2004., Ivica Rajić se izjasnio da nije kriv po svih deset tačaka Izmijenjene optužnice.

Više od godinu i po dana kasnije, 25. oktobra 2005., Ivica Rajić je s tužilaštvom sklopio sporazum o izjašnjanju o krivici. Saglasio se da se izjasni krivim za četiri od deset tačaka Izmijenjene optužnice: za hotimično lišavanje života, nečovječno postupanje, uništavanje širokih razmjera i oduzimanje imovine koje nije opravdano vojnom nuždom i izvedeno je protivpravno i bezobzirno. Sve ove tačke Optužnice predstavljaju teške povrede Ženevskih konvencija po članu 2 Statuta Međunarodnog suda. U zamjenu za potvrdno izjašnjanje Ivice Rajića o krivici, njegovu cjelovitu suradnju s Tužilaštvom i ispunjenje svih njegovih obaveza iz Sporazuma o potvrdnom izjašnjanju o krivici, optužba se složila s time da će Pretnom vijeću preporučiti izricanje - citiram - "jedinstvene kazne u rasponu od 12 do 15 godina, s time da će optuženi moći zagovarati kaznu pri dnu tog raspona (12 godina), a optužba pri vrhu raspona (15 godina)" - kraj citata. Na pretresu o izjašnjanju o krivici 26. oktobra 2005., Ivica Rajić se izjasnio da je kriv po ove četiri tačke

Adresa na Internetu: <http://www.un.org/icty/index-b.html>

Outreach program

Jevrema Grujića 11, 11000 Beograd, Srbija i Crna Gora

Tel.: +381 11 2660 322 Fax: +381 11 2669 362

Optužnice. Pretresno vijeće je prihvatilo njegovu potvrdnu izjavu o krivici nakon što se uvjerilo da je data dobrovoljno, upućeno i nedvosmisleno i da postoje dovoljne osnove za osuđujuću presudu.

Tužilaštvo i odbrana su podnijele odgovarajuće podneske u vezi s odmjerenjem kazne 15. novembra i 16. decembra 2005.

Dana 16. decembra 2005., Pretresno vijeće je donijelo odluku kojom je pojasnilo da se osuđujuća presuda izriče samo na osnovu člana 7(1) Statuta, čime se isključuju svi oblici odgovornosti po članu 7(3) Statuta.

Pretres o odmjerenju kazne održan je 7. aprila 2006. Tužilaštvo i odbrana su iznijeli argumente u vezi s faktorima na koje skreću pažnju Pretresnog vijeća prilikom odmjerenja kazne. Pored toga, Ivica Rajić je dao usmenu izjavu, oslikavši širi kontekst u kojem je došlo do zločina i izvinući se žrtvama.

Slijedi sažetak činjenica na temelju kojih je Ivici Rajiću izrečena osuđujuća presuda. One su opisane u Činjeničnoj osnovi priloženoj Sporazumu o izjašnjavaњу o krivici.

Dana 21. oktobra 1993., nakon jednog napada Armije Bosne i Hercegovine u opštini Vareš, zamjenik zapovjednika oružanih snaga HVO-a naredio je Ivici Rajiću da sa snagama HVO-a preuzme kontrolu nad situacijom u Varešu i okolnom području.

Istog tog dana, Ivica Rajić je s oko dvjesto vojnika HVO-a napustio Kiseljak. Narednog dana stigao je u Vareš. Dana 23. oktobra 1993., načelnik Glavnog stožera HVO-a naredio je Ivici Rajiću da - citiram - „srede situaciju u Varešu i nemaju milosti ni prema kome“ - kraj citata. Istog tog dana, Ivica Rajić je naredio snagama HVO-a pod njegovim zapovjedništvom da uhapsu vojno sposobne muškarce muslimanske nacionalnosti u Varešu i da ih zatvore. Kao rezultat toga, na osnovu naređenja Ivice Rajića, snage HVO-a su uhapsile više od dvjesto pedeset muškaraca bosanskih Muslimana i zatvorili ih u dvije škole „Ivan Goran Kovačić“ i „Vladimir Nazor“. Prilikom hapšenja ovih muškaraca, zapovjednici i vojnici HVO-a ulazili su u njihove kuće, zlostavljali stanare i otimali njihove dragocjenosti. Vojnici HVO-a su takođe tukli i zlostavljali zatočene muškarce bosanske Muslimane.

Istog tog dana, vojnici HVO-a pod komandom Ivice Rajića napali su selo Stupni Do. Oni su takođe tjerali civile iz njihovih domova i skrovišta, otimali im njihove dragocjenosti, seksualno zlostavljali Muslimanke i hotimično lišili života najmanje trideset i jednu osobu, bosanske muškarce, žene, starce i djecu. Među muškarcima je bilo približno šest boraca. Dana 23-24. oktobra 1993., razoreno je gotovo cijelo selo.

Pretresno vijeće će sada iznijeti pregled faktora koje je uzelo u obzir prilikom procjenjivanja težine počinjenih krivičnih djela da bi odmjerilo kaznu koju treba izreći Ivici Rajiću. Onda će ukratko razmotriti otežavajuće i olakšavajuće okolnosti koje se mogu primijeniti u ovom predmetu.

Težina krivičnih djela

Prilikom određivanja težine krivičnih djela, Pretresno vijeće je uzelo u obzir razmjere i okrutnost zločina, ulogu Ivice Rajića kao i posljedice ovih zločina po žrtve i njihove porodice.

Kad je riječ o razmjerima i okrutnosti ovih krivičnih djela, Pretresno vijeće konstatuje da kazna treba da odrazi činjenicu da su počinjeni zločini širokih razmjera, da su bili posebno nasilne prirode i da su nanijeli tešku patnju žrtvama i njihovih rođacima. Na primjer, Pretresno vijeće je uzelo u obzir da su dvije starije žene, od kojih je jedna bila invalid, nađene spaljene unutar jedne kuće i da je sedam članova iste muslimanske porodice (dva muškarca, tri žene i dvoje djece starosti 2 i 3 godine) nađeno spaljeno unutar njihovog skrovišta.

Međutim, u određivanju težine ovih krivičnih djela, Pretresno vijeće je takođe uzelo u obzir opšti kontekst u kojem su se ona odigrala. Uistinu, prema sporazumno dogovorenim činjenicama, približno 35 „branitelja“ Armije Bosne i Hercegovine, koji su iskopali rovove u i oko dijelova Stupnog Dola, bili su prisutni u selu za vrijeme napada.

U tom pogledu, Pretresno vijeće odbacuje tvrdnju tužilaštva prema kojoj su zločini bili teški jer su ih naširoko prenosila sredstva informisanja i jer su odmah privukli pažnju Savjeta bezbjednosti UN-a. Dapače, težina zločina nema veze s prenošenjem u medijima niti s takvom pažnjom. Da je to

slučaj, onda bi se težina dva identična zločina razlikovala zavisno od njihovog tretmana u medijima i međunarodne pažnje.

Kad je riječ o ulozi Ivica Rajića, on je bio zapovjednik Druge operativne grupe HVO-a u Operativnoj zoni Središnja Bosna, s bazom u Kiseljaku. U tom svojstvu, igrao je značajnu ulogu izdajući naredjenje vojnicima i zapovjednicima HVO-a da napadnu Stupni Do i uhapsu više od dvjesto pedeset muškaraca muslimanske nacionalnosti u Varešu. On je to učinio a da je pri tome znao da postoje veliki izgledi da će iz ovih naredjenja uslijediti krivična djela. Prema sporazumno dogovorenim činjenicama, Ivica Rajić je bio uistinu svjestan toga da su ovi vojnici prethodno počinili teške zločine nad bosanskim Muslimanima, uključujući ubistvo, silovanje, uništavanje imovine, samovoljno hapšenje i fizičke napade.

Na kraju, Pretresno vijeće je procijenilo težinu krivičnih djela Ivica Rajića u svjetlu njihovih posljedica po žrtve i njihove porodice. Pretresno vijeće je tom prilikom proučilo dokaze tužilaštva i konstatovalo da su žrtve i njihove porodice pretrpjele tešku bol kao direktnu posljedicu ovih krivičnih djela. Ono je zaključilo da ovaj faktor stoga treba uzeti u obzir prilikom određivanja težine krivičnih djela.

Otežavajuće i olakšavajuće okolnosti

Pretresno vijeće je razmotrilo četiri otežavajuće okolnosti koje je predočilo tužilaštvo, to jest, činjenicu da je Ivica Rajić bio na poziciji vlasti i nadređeni, posljedice ovih krivičnih djela na posebno ranjive žrtve, učešće Ivica Rajića u prikrivanju zločina i činjenicu da je on bio u bijegu i ometao izvršenje pravde gotovo osam godina.

Kad je riječ o tome da je Ivica Rajić zloupotrijebio poziciju vlasti (po članu 7(1) Statuta) i položaj nadređenog (po članu 7(3) Statuta), Pretresno vijeće prvo primjećuje da, prema drugostepenim presudama u predmetima Stakić, Momir Nikolić i Naletilić, nema obavezu da ove elemente uzme u obzir kao otežavajuće faktore. Štaviše, u svjetlu te iste sudske prakse, Pretresno vijeće je konstatovalo da, u ovom slučaju, zloupotrebe pozicije vlasti i položaja nadređenog od strane Ivica Rajića ne bi mogle da se uzmu u obzir kao otežavajući faktori jer su već uzeti u obzir prilikom procjenjivanja težine krivičnih djela.

Kad je riječ o ranjivosti žrtava, Pretresno vijeće smatra su određene žrtve - petoro djece i dvije starije žene, od kojih je jedna bila invalid - bile u situaciji u kojoj su bile posebno ranjive za vrijeme napada na Stupni Do. Pretresno vijeće je konstatovalo da ovaj element predstavlja otežavajući faktor.

Pretresno vijeće nisu uvjerali argumenti tužilaštva prema kojima bijeg od pravde i učešće u aktivnostima prikrivanja zločina treba da budu otežavajuće okolnosti prilikom odmjeravanja kazne. Tužilaštvo nije dokazalo da su ovi elementi otežavajuće okolnosti prema običajnom međunarodnom pravu ili opštim principima prava. Međutim, Pretresno vijeće je prihvatilo da se ovi faktori mogu uzeti u obzir kad se procjenjuje težina koju treba dodijeliti određenim olakšavajućim okolnostima, posebno kad se procjenjuje dobar karakter Ivica Rajića.

Pretresno vijeće je takođe razmotrilo četiri olakšavajuće okolnosti koje su predočili odbrana i tužilaštvo, a to su potvrdno izjašnjavanje o krivici, kajanje Ivica Rajića, njegova saradnja s tužilaštvom i njegove osobne prilike.

Pretresno vijeće je konstatovalo da je potvrdno izjašnjavanje o krivici Ivica Rajića pomoglo da se utvrdi istina u vezi sa zločinima počinjenim u Stupnom Dolu i Varešu. To može doprinijeti pomirenju naroda u bivšoj SFRJ i obnovi trajnog mira u tom području. Ovakvo prihvatanje odgovornosti takođe je uštedilo dragocjeno vrijeme i resurse suda. Pretresno vijeće je stoga konstatovalo da je potvrdno izjašnjavanje o krivici Ivica Rajića olakšavajuća okolnost.

Kad je riječ o kajanju, Pretresno vijeće je, nakon što je saslušalo izjavu Ivica Rajića na pretresu, smatralo da je njegovo kajanje bilo istinsko i iskreno i da se mora uzeti u obzir kao olakšavajuća okolnost.

U odnosu na saradnju Ivica Rajića s tužilaštvom, a u svjetlu procjene koju je dalo tužilaštvo u svom podnesku i za vrijeme pretresa o izricanju kazne, Pretresno vijeće je to smatralo olakšavajućom okolnošću.

U odnosu na osobne prilike Ivica Rajića, Pretresno vijeće je primijetilo da odbrana nije predočila nikakve dokaze u vezi s činjenicom da Ivica Rajić nije bio osuđivan prije ovih događaja niti je bio rukovođen rasnom ili vjerskom netrpeljivošću. Pretresno vijeće je takođe primijetilo da tvrdnja odbrane prema kojoj je Ivica Rajić omogućio da 2.000 Jevreja pobjegnu iz Sarajeva, nije dokazana. Štaviše, Pretresno vijeće je smatralo da onda kad je optuženik osuđen za izuzetno teške zločine, njegove obiteljske prilike mogu imati samo ograničen uticaj na kaznu koju treba izreći.

Na kraju, u skladu sa Statutom i Pravilnikom o postupku i dokazima, Pretresno vijeće je uzelo u obzir opštu praksu izricanja kazni na sudovima u bivšoj Jugoslaviji.

Gospodine Rajiću, molim vas, ustanite:

Pretresno vijeće je pažljivo razmotrilo sve dokaze relevantne za adekvatnu procjenu težinu četiri povrede Ženevskih konvencija iz 1949. za koje ste proglašeni krivim: hotimično lišavanje života, nečovječno postupanje, uništavanje širokih razmjera i oduzimanje imovine koje nije opravdano vojnom nuždom i koje je izvedeno protivpravno i bezobzirno. Kazna treba da odrazi činjenicu da su ovi zločini počinjeni u širokim razmjerima, da su bili posebno nasilne prirode i da su nanijeli tešku bol žrtvama i njihovim rođacima. Kazna takođe treba da odrazi značaj uloge koju ste igrali u ovim događajima kada ste, slijedeći naredjenja vama nadređenih, planirali i naredili ove napade a zatim naredili hapšenje civila Muslimana, znajući da postoje veliki izgledi da će iz vaših naredjenja uslijediti krivična djela. Pretresno vijeće je smatralo posebnu ranjivost određenih žrtava otežavajućim faktorom. Međutim, Pretresno vijeće je zaključilo da vaša pozicija vlasti i položaj nadređenog ne predstavljaju otežavajuće faktore u ovom predmetu već su inherentni težini krivičnih djela. Na kraju, Pretresno vijeće odbacuje tvrdnje tužilaštva da učešće u prikriivanju zločina i ometanje provođenja pravde tokom gotovo osam godina predstavljaju otežavajuće faktore. Na dalje, Pretresno vijeće je razmotrilo nekoliko olakšavajućih okolnosti: vaše potvrdno izjašnjavanje o krivici prije početka suđenja, vaše kajanje i vašu saradnju s tužilaštvom. Konačno, Pretresno vijeće je dodijelilo dodatnu težinu olakšavajućim okolnostima u vezi s vašim osobnim prilikama.

Pretresno vijeće vas, Ivica Rajiću, osuđuje na 12 godina zatvora. Imate pravo da vam se u to uračuna vrijeme koje ste proveli u pritvoru, to jest 1130 dana.

Sjednica Pretresnog vijeća je završena.
